

Η ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΩΣ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑ & ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (1ο Μέρος) (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

Είναι φανερό ότι είναι πλήθος οι έννοιες που διαστρεβλώνονται στην καθημερινότητα του ανθρώπου, η οποία κυριαρχείται από την ευκολία του αυτονόητου. Στην πραγματικότητα, όλο το εννοιολογικό υπόβαθρο της ανθρώπινης ζωής χρειάζεται

αναβάθμιση και επαναπροσδιορισμό, για να επιλυθούν κάποτε τα δραματικά προβλήματά της.

Μία από τις έννοιες που εγγυήθηκαν τη δημοκρατία και τη δικαιοσύνη είναι η πλειοψηφία, που έχει επίσης διαστρεβλωθεί τόσο επειδή δεν λαμβάνουμε υπόψη τη φύση της και επειδή θεωρείται ως απόλυτο κριτήριο της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης, που είναι αναληθές. Όσοι προσπάθησαν να παραμερίσουν το πρόβλημα αυτό μέσω κάποιας μορφής πολιτικής οργάνωσης είτε θεωρήθηκαν “αριστοκρατικοί” είτε αστόχησαν. Το πρόβλημα είναι δυσεπίλυτο και πραγματικά περιέχει κινδύνους ολοκληρωτισμού – αλλά πρέπει να μην αγνοούμε την ύπαρξή του.

Ένα πρωταρχικό πρόβλημα είναι το πώς διαμορφώνεται η πλειοψηφία και η γνώμη της, γιατί αυτό καθορίζει και την ορθή λειτουργικότητά της. **Υπάρχουν τόσο εγγενή όσο και εξωγενή προβλήματα.** Η ιδιοτέλεια των ανθρώπων είναι το βασικό εγγενές πρόβλημα, ενώ η υπόθαλψη αυτής της ιδιοτέλειας και ο χειρισμός της ανθρώπινης ψυχολογίας είναι εξωγενές. Τα εγγενή και τα εξωγενή στοιχεία λειτουργούν παράλληλα και συχνά είναι αδύνατον να διακρίνουμε τη βαρύτητα του καθενός και τον βαθμό συμμετοχής του σε κάθε περίπτωση.

1.-Η ιδιοτέλεια ως κυρίαρχος ενδογενής ρυθμιστής της πλειοψηφίας

Τα πρότυπα και η επιρροή τους

Η ιδιοτέλεια είναι η κοντόφθαλμη προσήλωση αποκλειστικά στο ατομικό συμφέρον παραμερίζοντας το γενικότερο όφελος και ενδοβάλλει στις εσωτερικές σχέσεις της πλειοψηφίας κριτήρια μειοψηφίας λόγω του ενυπάρχοντος ανταγωνισμού, επειδή αυτός σημαίνει επιδίωξη υπεροχής και η υπεροχή με τη σειρά της ένταξη στους λίγους, δηλαδή στη μειοψηφία, με συνέπεια να αυτοαναιρείται ο πλειοψηφικός χαρακτήρας της πλειοψηφίας, που καταντάει έτσι ένας τυχαίος και παροδικός αριθμός. Αλλά, όταν λέμε “πλειοψηφία” ως εγγύηση δημοκρατίας και δικαιοσύνης, αυτό εννοούμε; Την τυχαία και παροδική σύμπτωση απόψεων και βουλήσεων; Προφανώς όχι. Εννοούμε ότι το κίνητρο και ο σκοπός των πράξεων πρέπει να αποβλέπουν σε όφελος όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού προσώπων. Επομένως, **η φύση της έννοιας της πλειοψηφίας είναι πρωτίστως ποιοτική και δευτερευόντως ποσοτική**. Τα κυρίαρχα πρότυπα με τα οποία ταυτίζεται ο άνθρωπος είναι αυτά τα οποία καθορίζουν την γνώμη της κοινωνίας και τη δράση της. Τα αποκαλούμε “κυρίαρχα”, γιατί τα πρότυπα είναι ποικίλα και συντρέχουν, υπάρχει σύγκρουση μεταξύ τους, αλλά προς το παρόν κυριαρχεί η ιδιοτέλεια.

Παράλληλα, αν η πλειονότητα θέλει κάτι άδικο π.χ. άδικο πόλεμο ή αρπαγή ξένων αγαθών, τότε ερωτάται: αυτή είναι η πλειοψηφία για την οποία τόσα έχουν λεχθεί και μπορούμε να λέμε ότι εγγυάται τη δημοκρατία και τη δικαιοσύνη ή μήπως πρέπει να λέμε ότι η ωμή δύναμη του πλήθους επιβάλλεται ασχέτως αξιών όπως και κάθε δύναμη; Προφανώς, το δεύτερο.

Επομένως, η φύση της υπάρχουσας πλειοψηφίας δεν είναι καθαρή και η έννοιά της όχι κατανοητή στον βαθμό που είναι και τα δύο αναγκαία. Τα ιστορικά παραδείγματα αφθονούν και δεν είναι ανάγκη να παραθέσουμε κάποιο. Είχε δίκιο ο Ζ.Ζ.Ρουσσώ όταν έλεγε ότι με τη Γενική Βούληση δεν εννοούσε την πλειοψηφία στις ψηφοφορίες, αλλά την αληθινή βούληση του συνόλου που

οπωσδήποτε κατευθύνεται προς το κοινό καλό (η απόδοση είναι δική μου).

Θα αναρωτιόταν κάποιος πώς είναι δυνατόν να υπάρχει μία γενική βούληση διαφορετική από την πλειοψηφική. Αυτό συμβαίνει, επειδή και στον ίδιο τον άνθρωπο υπάρχει ένας διχασμός “βουλήσεων” ή επιθυμιών συνεχώς μεταβαλλόμενος, έστω και με αργό ρυθμό. Το πιο αναληθές από όσα μπορεί να υποτεθούν είναι η στατικότητα. Υποθέτουμε ότι η Γενική Βούληση του Ρουσσώ σχετίζεται με το σημείο εκείνο της ειρήνης, όπου το άτομο και το όλο έχουν εναρμονιστεί σε επαρκή βαθμό. Με μια τέτοια κατανόηση πρέπει να προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε τα όσα συμβαίνουν. Αν δεν το κάνουμε, θα αναγκαστούμε να προσχωρήσουμε στη μία ή στην άλλη άποψη ως αυθεντική και θα αντιμετωπίσουμε τη διάψευση, γιατί θα αγνοούμε τόσο το πρότυπο όσο και την απόστασή μας από αυτό. Βέβαια, αυτό το πρότυπο θα είναι ουσιαστικά η αντίληψή μας περί αυτού, προσαρμοσμένη στις σημερινές δυνατότητές μας για το καλύτερο.

Ιωάννα Μουτσοπούλου

Μέλος της ΜΚΟ Σόλων

18/10/2016

(solon.org.gr)

Διαβάστε επίσης:

“Εξωγενείς ρυθμιστές της πλειοψηφίας στη Δημοκρατία” (2ο μέρος)

“Η καλή και η κακή όψη της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας στη Δημοκρατία” (3ο μέρος).